

Avdelningen för systemanalys och statistik
Policyanalys
Cristofer Remar

Finansdepartementet
Budgetavdelningen, Strukturenheten

Informationsklass: K1

Yttrande angående Produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29) och Fler möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2025:96)

Omfattning

Yttrandet fokuserar på utvalda delar av slutbetänkandet *Fler möjligheter till ökat välbefinnande* (SOU 2025:96) som knyter an till Energimyndighetens verksamhetsområden och vår roll som förvaltningsmyndighet, nämligen:

- Kapitel 3 som rör teknisk utveckling, forskning och innovation samt kapitel 8 som rör klimat- och industripolitik.
- Kapitel 9 som rör energiförsörjningens betydelse för konkurrenskraft och produktivitet.
- Kapitel 4 som rör digitalisering och AI, kapitel 14 som rör administration i offentlig sektor samt kapitel 15 som rör offentlig upphandling.

Inga synpunkter lämnas på *Goda möjligheter till ökat välbefinnande* (SOU 2024:29), eftersom delbetänkandet i huvudsak behandlar frågor som inte ligger inom Energimyndighetens ansvarsområden.

Sammanfattning

- Energimyndigheten välkomnar många av de förslag som Produktivitetskommissionen har lämnat till regeringen, i synnerhet de delar som rör energiförsörjning (kapitel 9), digitalisering och AI (kapitel 4) samt det som påverkar vår roll som förvaltningsmyndighet (kapitel 14 och 15). En ökad produktivitet i offentlig och privat sektor är viktigt för Sveriges långsiktiga tillväxt och välbefinnande. Myndigheten vill samtidigt framföra sina synpunkter samt ett antal avstyrkanden i anslutning till utredningens övriga förslag.

- Gällande statens och myndigheternas roll för teknisk utveckling, forskning och innovation (kapitel 3) delar Energimyndigheten utredningens grundsyn att bred, förutsägbar styrning och goda ramvillkor är basen för en effektiv innovationspolitik. Energimyndigheten anser dock att det på energiområdet är motiverat med väl avvägda och tidsbegränsade selektiva insatser för att realisera samhällsekonomiskt lönsamma projekt.

Energimyndigheten delar därför inte utredningens bedömning om att *staten helt bör avstå från riktade stöd till enskilda företag eller branscher* (3.5.1) och förordar i stället en strategiskt utformad selektivitet.

- Energimyndigheten delar Produktivitetskommissionens bedömningar i 8.3.1 *Statens roll och vikten av goda ramvillkor*, och vill särskilt framhålla vikten av långsiktighet i målsättningar och tillhörande styrning. Energimyndigheten delar i huvudsak bedömningarna i 8.3.2 *Kostnadseffektivitet bör vara en bärande princip*, men vill betona att möjligheten till en enhetlig värdering av utsläppsminskningar¹ visserligen kan vara eftersträvänsvärt men att det också är en utmaning att få till en rättvis enhetlig värdering. Energimyndigheten tillstyrker kommissionens förslag i 8.3.3 om att *bensin- och dieselskatten bör höjas* fram till dess att ETS2 införs. Med avseende på förslaget i 8.3.4 om att *harmonisera de nationella klimatmålen med de EU-beslutade målen* instämmer Energimyndigheten rent principiellt i att ökad harmonisering är en önskvärd utveckling på sikt. Samtidigt menar myndigheten att den revidering av etappmålet till 2030 som föreslagits i miljömålsberedningens delbetänkande (SOU 2025:107) inte bör genomföras. Fokuset för harmoniseringen bör ligga på det klimatpolitiska ramverket bortom 2030.
- Energimyndigheten tillstyrker delvis de bedömningar och förslag som utredningen lämnar om industripolitik inom ramen för kapitel 8, men avstyrker specifikt delförslaget i 8.3.10 om att *Industrilivet avskaffas eller väsentligen förändras* och delar inte den bedömning som görs i 8.3.7 om att *riktade industripolitiska stöd bör undvikas*. Energimyndigheten tillstyrker kommissionens förslag i 8.3.8 att *varje inrättande av stödprogram bör föregås av analys* av samhällsekonomiska nyttor och kostnader, men anser att förslaget om *ett obligatoriskt motsvarande utlåtande* i anpassad form för större enskilda beviljanden av stöd behöver ytterligare utredning. Energimyndigheten avstyrker förslaget om en *översyn av myndighets- och förvaltningsstrukturen på området för grön industriomställning och företagsstöd* (8.3.10).
- Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak de bedömningar och förslag som rör energiförsörjningens bidrag till produktivitet och välbefinnande (kapitel 9). Samtidigt vill myndigheten framhålla att det ensidiga elsystemsfokus som framträder i bedömningar och förslag inte beaktar energiförsörjningen i ett bredare och mer integrerat perspektiv, vilket riskerar

¹ Med detta menar Produktivitetskommissionen att olika offentliga stödprogram huvudsakligen utgår från samma koldioxidpris som andra styrmedel.

att ge en slagsida i den politiska styrningen som motverkar en samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av *hela* energisystemet.

- Energimyndigheten avstyrker utredningens förslag att *ersätta nuvarande specifika registerlagar med en enda registerlag samt att i normalfallet tillåta datadelning mellan myndigheter om det inte föreligger skäl däremot* (kapitel 4).
- Energimyndigheten avstyrker förslaget att *Statskontoret ska ges i uppdrag att gå igenom samtliga myndigheters regleringsbrev och föreslå utglesning av rapporteringsintervall för uppdrag och återrapporteringskrav* (kapitel 14).
- När det gäller offentlig upphandling avstyrker Energimyndigheten förslaget att *införa ett system där upphandlande organisationers erfarenhet av olika leverantörer kan registreras för att användas som grund för tilldelning av kontrakt i andra upphandlingar* (kapitel 15). Myndigheten kan inte se hur en erfarenhetsbank med objektiva och validerade data skulle kunna etableras utan avsevärda kostnader och betydande resursinsatser som överstiger nyttan.

Energimyndighetens ställningstagande

I det följande följer yttrandet kapitelstrukturen i slutbetänkandet.

Kapitel 3 Teknisk utveckling, forskning och innovation

Bedömningar om goda ramvillkor och breda åtgärder framför riktade stöd Gällande utredningens bedömning i avsnitt 3.5.1 *Goda ramvillkor för näringslivets investeringar* delar Energimyndigheten utredningens grundsyn att bred, förutsägbar styrning och goda ramvillkor är basen för en effektiv innovationspolitik. På energiområdet uppstår dock återkommande system- och koordinationsmisslyckanden (t.ex. höga demonstrationsrisker, behov av systemintegration, infrastrukturberoenden) och det finns även positiva externaliteter, särskilt inom forskning och innovation, vilket gör att väl avvägda och tidsbegränsade selektiva insatser ibland är nödvändiga för att realisera samhällsekonomiskt lönsamma projekt.

Denna inriktning ligger i linje med Svensk finanspolitik 2024², som betonar statens roll i klimatomställningen – att säkra förutsägbarhet, kostnadseffektivitet och acceptans utan att underminera centrala pris- och styrsignaler. Detta är särskilt relevant för Sveriges energisystem, där en balanserad utveckling av elproduktion, nätkapacitet och flexibilitet är avgörande för att möta ökande elektrifiering och samtidigt upprätthålla försörjningstrygghet.

Vidare bygger svenska framgångar i europeiska program, såsom EU:s innovationsfond, i hög grad på nationell samfinansieringsförmåga. Riktade, utvärderingsbara stöd inom väl definierade ramar möjliggör för svenska aktörer

² Finanspolitiska rådet. (2024). *Svensk finanspolitik – Finanspolitiska rådets rapport 2024*.
<https://www.fpr.se/download/18.2d63770418f379d56435cd1/1714722716776/Svensk%20finanspolitik%202024.pdf>

att konkurrera om EU-finansiering. För närvarande har svenska pågående projekt och projekt under utvärdering i Innovationsfonden cirka tio procent av det totala kapitalet som Innovationsfonden har utlyst. Sverige rankas högt i internationella jämförelser av innovationsförmåga. Det svenska innovationssystemet fungerar väl, och förändringar bör utformas så att systemet stärks. Försämrade villkor för innovation och sämre möjlighet att stötta projekt för att bidra till internationellt konkurrenskraftiga projekt med god möjlighet att attrahera kapital från europeiska stödprogram och privat kapital, riskerar tvärtom att försvaga Sveriges konkurrenskraft.

Mot denna bakgrund avstyrker Energimyndigheten bedömningen att *riktade stöd till enskilda företag eller branscher bör undvikas*. Vi förordar en strategiskt utformad selektivitet där tydliga marknads- eller koordinationsmisslyckanden föreligger och där de kompletterar pris- och regelstyrning. Stöden bör utformas så att snedvridning av konkurrens minimeras och att utvärderingsaspekter följer hela stödets livslängd.

Förslag om ny forskningsfinansiering för banbrytande forskning

Gällande utredningens förslag 3.5.3 *Större institutionell mångfald: Förslag b* är Energimyndigheten i grunden positiv till att pröva nya sätt att finansiera banbrytande forskning med hög risk och potential. Samtidigt anser Energimyndigheten att en aktör som har den föreslagna inriktningen lik den brittiska myndigheten ”Advanced Research and Invention Agency” riskerar att överlappa ansvaret hos andra statliga FoU-aktörer och ta mycket tid och resurser för sin uppbyggnad. Därför avstyrker Energimyndigheten förslaget om en ny myndighet och föreslår att uppgiften att utforma finansiering av detta slag i stället ges som ett uppdrag till någon eller några av de befintliga primära forskningsfinansierarna. Detta minskar fragmenteringsrisken och säkrar att helheten i finansieringssystemet består samtidigt som den är i linje med den tydlighet och ansvarsutkrävbarhet som efterfrågas i Svensk finanspolitik 2025 samt Svensk finanspolitik 2024 (vikten av sammanhållen, begriplig strategi inom klimat- och innovationspolitiken).

Förslag om ett bättre system för företagsfrämjande

Gällande utredningens förslag i avsnitt 3.5.6 *Ett bättre system för företagsfrämjande* delar Energimyndigheten målsättningen om enklare och mer samordnade processer, men avstyrker ett generellt krav på att minska antalet aktörer som huvudlösning. För att kunna utforma relevanta program och stöd samt göra kvalificerade bedömningar av ansökningar krävs specialiserad kompetens inom det aktuella området. Det gäller i synnerhet inom energiområdet, där både komplexiteten och omställningstakten är hög. En modell med färre, mindre specialiserade aktörer riskerar att urholka denna kompetens och leda till försämrad kvalitet i både program, stöddesign och bedömningar, med lägre träffsäkerhet, effekt och effektivitet som följd.

I stället förordar Energimyndigheten att förenklingen sker via en gemensam digital front ("en väg in") där ansökningsprocessen standardiseras, men där inriktning och bedömning fortsatt delegeras till aktörer med hög sektorskompetens. Samt med standardiserade mål- och uppföljningsmått så att beslut kan vägas mot andra utgifter i den samlade budgetprövningen – i linje med kraven på tydlighet, transparens och helhet som Svensk finanspolitik 2025³ framhåller och med de principer för kostnadseffektiv och utvärderingsbar klimat- och industripolitik som lyfts i Svensk finanspolitik 2024.

Mot denna bakgrund förespråkar Energimyndigheten förstärkt samordning i stället för centralisering. Energimyndigheten anser att det ger ett enklare, likvärdigt ansökningsflöde med bibehållen sektorsnärhet i prövning och uppföljning.

Gällande utredningens delförslag i avsnitt 3.5.6 om att *utveckla gemensamma verktyg för ansökningsprocesserna* tillstyrker Energimyndigheten förslaget. En gemensam digital plattform och samkörd datainfrastruktur förbättrar överblick, minskar transaktionskostnader och stärker ansvarsutkrävandet. Energimyndigheten föreslår att portalen kombineras med obligatoriska utvärderingsplaner för alla program (mål, tidplan, indikatorer, datadelning), oberoende, regelbundna effektutvärderingar samt publicering av uppföljning över tid i syfte att möjliggöra jämförelser mellan områden.

Sammantaget bedömer Energimyndigheten att en "en väg in"-lösning med standardiserad uppföljning stärker samverkan mellan myndigheter, skapar likabehandling och gör stöden jämförbara och utvärderingsbara, utan att försvaga den sektorsvisa kvalitetsgranskningen av projekt.

Kapitel 8 Klimat- och Industripolitik

Energimyndigheten tillstyrker delvis de bedömningar och förslag som görs inom ramen för kapitel 8, men avstyrker specifikt delförslaget i 8.3.10 om att *Industriklivet avskaffas eller väsentligen förändras* och kommenterar det särskilt i eget avsnitt nedan. Energimyndigheten delar inte den bedömning som görs i 8.3.7 om att *riktade industripolitiska stöd bör undvikas* och utvecklar sitt ställningstagande ytterligare längre ned.

Bedömningar om statens roll, vikten av goda ramvillkor och kostnadseffektivitet som bärande princip

Energimyndigheten delar Produktivitetskommissionens bedömningar i 8.3.1 *Statens roll och vikten av goda ramvillkor*, och vill särskilt framhålla vikten av långsiktighet i målsättningar och tillhörande styrning. Ryckighet i politiken är skadligt i fråga om legitimitet och trovärdighet och ytterst för viljan att investera på lång sikt.

³ Finanspolitiska rådet. (2025). *Svensk finanspolitik – Finanspolitiska rådets rapport 2025*. <https://www.fpr.se/download/18.94756191969f6d4d373568e/1758886787928/Svensk%20finanspolitik%202025.pdf> (Hämtad 2026-01-22)

Energimyndigheten delar i huvudsak bedömningarna i 8.3.2 *Kostnadseffektivitet bör vara en bärande princip*, men vill betona att möjligheten till en enhetlig värdering av utsläppsminskningar⁴ visserligen kan vara eftersträvensvärt men att det också är en utmaning att få till en rättvis enhetlig värdering. Myndigheten instämmer i kommissionens bedömning att tidsaspekten behöver beaktas. Ju längre tid till marknad och ju större ekonomisk och teknisk risk, desto svårare är det att sätta rätt pris på utsläppen och desto mindre relevant är andra styrmedels prissättning på koldioxidutsläpp. Energimyndigheten menar även att det styrmedel som främst driver industrins omställning är EU:s system för utsläppshandel (ETS), som är ett kostnadseffektivt styrmedel för att minska utsläppen av växthusgaser genom att sätta ett pris på utsläppsrättigheter och därigenom kostnaden för växthusgasutsläpp. Det finns emellertid utsläpp som inte är kostnadseffektiva att minska. För den typen av åtgärder finns olika stödprogram som ska möjliggöra genomförandet varför det kommer finnas ett fortsatt behov av selektiva styrmedel vid sidan av handel med utsläppsrätter.

Bedömningar och förslag om prissättning av utsläpp av växthusgaser, hantering av fördelningseffekter med befintliga system samt de svenska klimatmålen

Energimyndigheten tillstyrker kommissionens förslag i 8.3.3 om att *bensin- och dieselskatten bör höjas* fram till dess att ETS2 införs. Sänkningarna har visserligen haft en positiv verkan på så sätt att det sänkt hushållens kostnader, men Energimyndigheten anser att fördelningseffekter av klimatpolitiska åtgärder bör kunna hanteras via de generella transfererings- och skattesystemen snarare än att underminera effekten av klimatstyrmedlen, vilket också föreslås i 8.3.5. Bensin- och dieselskatten är ett effektivt styrmedel för att driva på omställningen till eldrivna fordon och för att klara klimatmålen inom ESR-sektorn.

Med avseende på förslaget i 8.3.4 om att *harmonisera de nationella klimatmålen med de EU-beslutade målen* instämmer Energimyndigheten rent principiellt i att ökad harmonisering är en önskvärd utveckling på sikt, åtminstone i fråga om målformuleringar och metodik för utsläppsberäkningar. Samtidigt menar myndigheten att den revidering av etappmålet till 2030 som föreslagits i miljömålsberedningens delbetänkande (SOU 2025:107) inte bör genomföras. Motiveringen är att långsiktiga mål och konsekvent styrning är centralt för att aktörer ska kunna fatta beslut som minskar utsläppen, och sådana mål bör i regel inte ändras om det inte finns starka skäl. Energimyndigheten anser att det i detta fall inte finns tillräckliga skäl att göra de mindre ändringar som föreslås, särskilt som ikraftträdandet kommer att ske nära målåret. Det ger allt för kort om tid för aktörerna att anpassa sig samtidigt som de positiva effekterna skulle vara marginella. Energimyndigheten anser följaktligen att fokuset för harmoniseringen bör ligga på det klimatpolitiska ramverket bortom 2030, det vill säga etappmålet 2040 och slutligen Sveriges långsiktiga klimatmål om netto-nollutsläpp till 2045.

⁴ Med detta menar Produktivitetskommissionen att olika offentliga stödprogram huvudsakligen utgår från samma koldioxidpris som andra styrmedel.

Förslag om att nya stöd ska föregås av en ordentlig analys

Energimyndigheten tillstyrker kommissionens förslag i 8.3.8 att *varje inrättande av stödprogram bör föregås av analys*, av samhällsekonomiska nyttor och kostnader från olika investeringar och produktion. Analysen bör enligt kommissionen göras av myndigheter med expertis i tillväxt- och näringslivspolitik i samarbete med myndigheter med expertis kring marknad- och konkurrensfrågor samt internationell handel. Energimyndigheten anser dock att den del av förslaget som rör ett *särskilt utlåtande från relevanta expertmyndigheter* innan beslut om större enskilda beviljanden av stöd fattas⁵, behöver ytterligare utredning. Energimyndigheten menar att det finns tydliga skillnader mellan analys och effektutvärderingar av stödprogram kontra bedömningar av enskilda projekt inom program. Myndigheten gör kontinuerliga utvärderingar av stödprogram och gör alltid grundliga bedömningar av ansökningar om stöd och inhämtar vid behov utlåtanden från andra myndigheter och sakkunniga bedömare, oavsett sökt projektstödnivå. Sökt stödnivå är inte alltid detsamma som beviljad stödnivå, varför en form av ”tröskelvärde” för obligatoriska granskningar behöver ytterligare överväganden, också mot bakgrund av att Europeiska kommissionen inom ramen för statsstödsregelverket gör omfattande analyser av större stöd, där stödet prövas om det är nödvändigt och står i proportion till stödets mål och inte riskerar snedvrida konkurrensen på den gemensamma inre marknaden. Det är här oklart varför Produktivitetskommissionen anser att Sveriges prövningar av enskilda ansökningar ska vara föremål för högre krav än vad den Europeiska kommissionen infört för medlemsstaterna. Kommissionen har även ett kommande utvärderingsprogram gällande stödåtgärder för industrin.⁶

Bedömning om att riktade industripolitiska stöd bör undvikas

Energimyndigheten delar inte den bedömning som görs i 8.3.7 om att *riktade industripolitiska stöd bör undvikas*, bland annat med hänvisning till vår argumentation under kapitel 3. Energimyndigheten noterar att kommissionens uppfattningar om stödgivning här även särskiljer sig från hur utredningen resonerar inom det energipolitiska området i kapitel 9. Myndigheten menar vidare att bedömningen vilar på en oklar grund, särskilt som Produktivitetskommissionen själv konstaterar att det i en internationell jämförelse används relativt lite industripolitiskt stöd i Sverige. Det borde enligt Energimyndigheten snarare tala emot bedömningen, också mot bakgrund av att industri- och klimatpolitiken i hög utsträckning har EU-regelverk och initiativ som exempelvis EU:s kommande förordning om Konkurrenskraftsfonden att förhålla sig till samt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1735 om nettonollindustrin som bland annat syftar till att öka tillverkningen av så kallad nettonollteknik⁷ och främja koldioxidlagring.

⁵ Produktivitetskommissionen definierar enskilt större stöd som stöd på över 50 miljoner kronor.

⁶ Evaluation Plan – Scheme on support measures for climate transition of industry

⁷ Nettonollteknik är teknik som är nödvändig för att minska eller eliminera utsläpp av växthusgaser, exempelvis batteriteknik, teknik för hållbara alternativa bränslen, banbrytande industriteknik för minskade växthusgasutsläpp.

Ett betydande antal länder världen över använder industripolitiska stöd och om Sverige väljer en annan väg finns det goda skäl att tro att såväl nationella som utländska investeringar kommer att minska i Sverige, vilket skulle inverka negativt på den ekonomiska tillväxten. Produktivitetskommissionens förslag får även konsekvenser för förslaget i avsnitt 8.3.11 att *Sverige bör prioritera att på ett ordnat och strategiskt sätt hämta hem medel från EU-budgeten framför att inrätta nationella stödprogram*. Energimyndigheten menar att nationell finansiering är viktigt även för möjligheten till samfinansierade EU-projekt där både nationella medel och EU-medel används för att stärka svensk industris omställning. Industripolitiska stöd är således strategiskt viktiga för att Sverige och svenska verksamheter ska kunna söka medel inom EU.

Samtidigt delar Energimyndigheten kommissionens bedömning i 8.3.11 att *Sverige fortsatt bör motverka uppluckring av reglerna för statsstöd inom EU*. Det gäller i synnerhet driftsstöd, särskilt till etablerad befintlig teknik, som bör ges med försiktighet för att minimera snedvridning av den inre marknadens funktion och konkurrens.

Förslag om att se över befintliga stöd och strukturer

Energimyndigheten avstyrker det delförslag under 8.3.10 som anger att *stödprogrammet Industriklivet avskaffas eller väsentligen förändras*.

Energimyndigheten anser att utredningens förslag och konsekvensanalys vilar på ett alltför svag grund och det är problematiskt att ett så genomgripande förslag lagts fram utan dialog med ansvarig myndighet. Energimyndighetens yttrande är i detta avsnitt av mer övergripande karaktär, men vi står till regeringens förfogande för en detaljerad och konstruktiv dialog om de bedömningar och förslag som kommissionen lagt fram.

Energimyndigheten anser att väl avvägda och i tid begränsade stöd är motiverade för att realisera samhällsekonomiskt lönsamma projekt där tydliga marknads- eller koordinationsmisslyckanden föreligger, i linje med vårt ställningstagande gällande kapitel 3 i slutbetänkandet. Det är samtidigt viktigt att offentligt stöd inte medför snedvridningar av konkurrensen och att all stödgivning följs upp och utvärderas. Offentlig finansiering spelar en viktig roll för att skapa incitament för privata investeringar och mobilisera kapital vilket är avgörande för att påskynda klimat- och energiomställningen. Energimyndigheten stödjer på flera sätt svensk industris möjligheter att utveckla, kommersialisera och skapa nya affärsmöjligheter och export av fossilfri teknik och tjänster till andra länder. Statens roll i innovationssystemet har med nödvändighet breddats, från att enbart korrigera marknadsmisslyckanden till att även hantera systembrister och driva omställning. Sverige har mycket goda förutsättningar för att lyckas med omställningen med ett i stort sett fossilfritt elsystem och konkurrenskraftiga elpriser. Eftersom företagsinvesteringar i produktion med låga utsläpp av växthusgaser skapar positiva externa effekter för samhället som helhet, anser Energimyndigheten att det är samhällsekonomiskt motiverat med offentligt stöd för sådana investeringar.

För att stödja industrins omställning i Sverige har regeringen beslutat om den långsiktiga satsningen Industriklivet. Inom Industriklivet ges bidrag till förstudier, forsknings-, pilot- och demonstrationsprojekt och investeringar inom olika områden. Energimyndigheten arbetar ständigt med att utveckla utvärdering och uppföljning av programmet, utöver de regelbundna uppföljningar som sker genom projektens läges- och slutredovisningar.

Energimyndigheten har sedan dess bildande haft ett ansvar att finansiera forskning och innovation. Det finns sedan länge en god sakkompetens inom myndigheten att bedöma ansökningar, vilket stärker genomförandet av Industriklivet. Det är för myndigheten oklart på vilka grunder Produktivitetskommissionen bedömt att det hos Energimyndigheten har funnits svårigheter i att bedöma innovationsgrad i de tekniker som stöd söks för. Det finns flera exempel på innovativa tekniker som fått finansiering inom Industriklivet som bidragit till ny kunskap, nya affärsmöjligheter och verksamheter.

Trots en över lag god kapitaltillgång (i relation till Sveriges storlek) möter industrin i Sverige och i andra länder vissa hinder i expansionsfasen. För att hantera detta pågår flera satsningar för industrins omställning i Europa.⁸ Genom satsningar som Industriklivet underlättas företags finansieringsmöjligheter genom att staten visar en tilltro och uthållighet i främjandet av industrins omställning. Offentliga stöd ger inte en undanträngning av privat kapital, det förbättrar förutsättningarna för att privata investeringar genomförs.

Produktivitetskommissionens förslag om att avskaffa eller väsentligen förändra Industriklivet kan få långt vidare ekonomiska konsekvenser för svensk industris möjligheter att ställa om än vad en avgränsad analys av statsbudgeten ger. I konsekvensanalysen ger Produktivitetskommissionen uttryck för en snäv syn på de samhällsekonomiska effekterna av en nedläggning av Sveriges mest omfattande stöd till industrins omställning. Direkt kortsiktigt minskade utgifter i budgeten av en nedläggning av Industriklivet måste ställas mot de långsiktiga effekterna på industrins nuvarande och framtida förutsättningar att finansiera omställningen, samt vad det skulle innebära för industrins konkurrenskraft och för Sveriges möjligheter att nå de nationella och europeiska klimatmålen.

Samtidigt kan ett uppdrag som Industriklivet inte ses som en isolerad insats där de projekt som finansieras enbart värderas och utvärderas gentemot klimatmålet. Industriklivet är och måste vara förenligt med andra intentioner och avsikter som finns inom både klimatpolitik, näringspolitik, innovationspolitik och energipolitik. Uppföljning och utvärdering av Industriklivet inbegriper således

⁸ Technopolis Group. (2025). *Så mobiliseras privat kapital till gröna uppskalningsbolag – insikter från sex länder*.
https://tillvaxtverket.se/download/18_30836a04199a3482266b2dbe/1759912515027/S%C3%A5%20mobiliseras%20privat%20kapital%20till%20gr%C3%B6na%20uppskalningsbolag%20huvudrapport.pdf (Hämtad 2026-01-22). Rapporten har gjorts på uppdrag av Tillväxtverket och Accelerationskontoret. I rapporten analyseras totalt fjorton offentliga instrument i Danmark, Estland, Nederländerna, Frankrike, Kanada och Storbritannien.

även delar utöver det huvudsakliga målet om att Industriklivet ska leda till minskade utsläpp av växthusgaser. Det är något som måste beaktas i det fortsatta arbetet med lagt förslag.

Energimyndigheten avstyrker förslaget *om en översyn av den statliga förvaltningsstrukturen på området för grön industriomställning och företagsstöd*. Energimyndigheten ser ett stort värde i att många olika myndigheter, forskningsinstitut och företag samverkar kring strategiska energi- och klimatpolitiska mål, tillväxtnål och konkurrensmål utifrån sina respektive kompetens- och ansvarsområden. Finansiering av forskning och innovation sker i stor utsträckning i form av strategiskt utformade program för att bidra till nyttiggörande i samhället. Energimyndighetens breda uppdrag bidrar till att myndigheten kan hålla en hög nivå av expertkompetens, vilket ger goda förutsättningar att utforma myndighetens forsknings- och innovations-stöd så att det på ett ändamålsenligt och effektivt sätt kan adressera den samhällsutmaning som energi- och klimatomställningen innebär.

Kapitel 9 Energiförsörjning

Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak de bedömningar och förslag som läggs fram och som rör energiförsörjningens bidrag till produktivitet och välbefinnande. Samtidigt vill myndigheten framhålla att det ensidiga elsystemsfokus som framträder i bedömningar och förslag inte beaktar energiförsörjningen i ett bredare och mer integrerat perspektiv, vilket riskerar att ge en slagsida i den politiska styrningen som motverkar en samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av *hela* energisystemet.

Bedömningar om energipolitikens långsiktiga inriktning

Energimyndigheten delar utredningens bedömning att *en långsiktig blocköverskridande energiöverenskommelse* (9.4.1) är önskvärd för att skapa stabila spelregler och minska politiseringens negativa effekter på produktivitet. Energimyndigheten instämmer även i att *energipolitiken bör förena försörjningstrygghet, konkurrenskraft och ekologisk hållbarhet, där specifika mål för enskilda energislag bör undvikas* (9.4.2). Det finns dock en avvägning att göra mellan effektivitet på aggregerad nivå och faktisk förflyttning inom områden som bedöms vara viktiga för ett hållbart och robust energisystem. Riktade mål och styrmedel kan vara motiverade när utvecklingen inom viktiga områden – exempelvis flexibilitet, lagring eller kraftslag – går för långsamt, ofta till följd av marknadsmässiga eller regulatoriska misslyckanden.

Förslag för en samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av elsystemet

Energimyndigheten tillstyrker förslaget om *en trestegsprincip för utveckling av elsystemet* (9.4.3). Det är ett förslag helt i linje med principen om ”energieffektivitet först” (artikel 3 i Energieffektiveringsdirektivet) som kan minska behovet av nätutbyggnad och därmed sänka den totala elsystemskostnaden, vilket i slutändan gynnar slutkonsumenterna. För Energimyndighetens vidkommande kan en sådan trestegsprincip dessutom påverka vad vi ger stöd till och hur vi vägleder kommuner och andra aktörer.

Energimyndigheten tillstyrker förslaget att *förtydliga Svenska kraftnäts helhetsansvar för planeringen av elsystemet* (9.4.3), eftersom de innehar en unik roll i förvaltning och utbyggnad av överföringssystemet redan idag och besitter både kompetens och den observerbarhet i nätet som krävs för att ta ett övergripande ansvar för planeringen. Det är samtidigt av största vikt att samarbetet mellan Svenska kraftnät, i rollen som systemansvarig för överföringssystem (TSO), och systemansvariga för distributionssystem (DSO) utvecklas för att värna driftsäkerheten, ett säkert och effektivt utbyte av information och en samordnad planering och utveckling av respektive nät. Energimyndigheten anser att ett lagstadgat, formaliserat och kontinuerligt samarbete mellan TSO och DSO kan vara ett verktyg för att främja samordningen, i enlighet med det förslag som lämnades i elmarknadsutredningen (SOU 2025:47).

Energimyndigheten tillstyrker vidare förslaget om att *analysera möjligheterna att använda flaskhalsintäkter för fler typer av åtgärder som förbättrar elsystemet* (9.4.5). En utgångspunkt bör vara att säkerställa tillgången till el och effekt där behovet är störst, oberoende av spänningsnivå. För en aktör som vill ansluta elproduktion på en lägre spänningsnivå kan det finnas andra begränsande faktorer än på transmissionsnätet. Det kan resultera i att den installerade effekten blir lägre än vad som annars skulle vara möjligt. Därför kunde det vara lämpligt att öppna upp för aktörer som hanterar distributionsnät att tillsammans med Svenska kraftnät använda medel från flaskhalsintäkterna.

Förslag som rör statens roll i utbyggnaden av elsystemet

Energimyndigheten delar utredningens bedömning att *dessas bör utformas stegvis och med hänsyn till osäkerheter kring framtida elbehov* (9.4.5). Prognoser och scenarier över utvecklingen av den framtida elanvändningen spänner upp ett stort utfallsrum och kommer med inbyggda antaganden och osäkerheter. Med det sagt behöver det finnas beredskap för en betydande ökning av elanvändningen, primärt drivet av en omställning av befintlig industri och nyetableringar samt elektrifiering av fordonsflottan. Kontrollstationerna kan spela en viktig roll i att bedöma takten och riktningen på utvecklingen och ge planeringsansvariga rätt förutsättningar för en ändamålsenlig och samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av elsystemet.

Avseende *stöd till kärnkraft* (9.4.5) anser Energimyndigheten att planering för nyinvesteringar bör ske med försiktighet och att stödssystem, inklusive dubbelriktade differenskontrakt, utformas varsamt och teknikneutralt för att undvika snedvridning av marknaden och negativa effekter på befintlig produktion. Stöd bör baseras på systemnytta snarare än kraftslag, och effekterna på elmarknadens funktion måste följas upp löpande.

Förslag som rör utbyggnad och kapacitetshöjning av fossilfri elproduktion

Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak förslaget att *ge Svenska kraftnät i uppdrag att bygga ut nätanslutningar till havs där det är samhällsekonomiskt motiverat* (9.4.5), men anser att uppdraget bör föregås av en plan för nätstruktur

och en tydlig metod för att bedöma samhällsekonomisk nytta. Vid behovsbedömningar bör även andra aktörer, inklusive Energimyndigheten, involveras. Staten bör dessutom överväga kompletterande åtgärder, exempelvis att ge Försvarmakten ett uppdrag att främja samexistens mellan deras verksamhet och elproduktion som är av samhällsintresse.

När det gäller förslaget om att *underlätta utbyggnad av landbaserad vindkraft* (9.4.5) anser Energimyndigheten att fokus bör ligga på att göra tillståndprocesserna snabbare, inte mindre noggranna. För att tillstandsreformer ska ge tydlig systemeffekt behöver "snabbare" samtidigt innebära att prövning och genomförande prioriterar projekt som realiserar i rätt tid och på rätt plats i förhållande till regeringens planeringsmål för elsystemet och regionala elektrifieringsbehov. Väl avvägda processer är dessutom viktiga för att undvika överilade beslut som kan hota bland annat värdefulla naturvärden.

Energimyndigheten anser att förslaget att *analysera hur hinder för ökad vattenkraftsproduktion kan undanröjas utan ökad miljöbelastning* (9.4.5) behöver omformuleras. Det saknas resonemang och motivering till varför det ska ske utan ökad miljöbelastning. De flesta effekt- eller produktionsökningar i befintlig vattenkraft och nyetablering av vattenkraft eller pumpkraft innebär någon form av ökad miljöbelastning. Ett av de större hindren för effektutbyggnad av befintlig vattenkraft är icke-försämringskravet i miljöbalken. Förslaget borde snarare vara att hitta lösningar för hur ökad produktionen från vattenkraft ska kunna ske utan att äventyra vattenmiljön, det vill säga vilken påverkan som kan ses som acceptabel.

Energimyndigheten föreslår även att utredningens formulering om *livstidsförlängning och kapacitetshöjning av kärnkraftsreaktorer* (9.4.5) ersätts med en mer teknikneutral formulering så att den pekar på behovet att analysera möjligheten att livstidsförlänga och/eller kapacitetshöja befintlig, fossilfri elproduktion i Sverige.

Kapitel 4 Digitalisering och AI, kapitel 14 Administration i offentlig sektor och kapitel 15 Offentlig upphandling

Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak utredningens bedömningar och förslag som rör digitalisering och artificiell intelligens (AI), administration i offentlig sektor och offentlig upphandling. Särskilt de delar som syftar till att höja kompetensen och förbättra de institutionella förutsättningarna för att integrera nya verktyg och tekniker i offentlig sektor. Myndigheten vill samtidigt framföra följande synpunkter i anslutning till utredningens förslag, inklusive ett antal avstyrkanden.

Förslag om förändrade registerlagar

Energimyndigheten avstyrker utredningens förslag att *ersätta nuvarande specifika registerlagar med en enda registerlag* samt att *i normalfallet tillåta datadelning mellan myndigheter om det inte föreligger skäl däremot* (4.4.2). Myndigheten anser att dagens ordning med registerlagar utgör en tillgång som,

när den används aktivt, möjliggör nödvändig datadelning på ett förutsebart och överblickbart sätt. I stället för att införa en generell huvudregel om tillåten delning bör registerlagarna moderniseras och göras mer allmänt hållna på ämnes- eller områdesnivå, vilket skapar flexibilitet och effektivitet utan att omkullkasta grundläggande principer för datadelning och sekretess.

För verksamhet på energiområdet skulle en registerlag exempelvis kunna reglera att all data som samlas in från elnätsföretagen av någon av myndigheterna Energimyndigheten, Energimarknadsinspektionen, SCB eller Svenska kraftnät, får överföras mellan dessa myndigheter. Ett mer specifikt exempel är elregistret som Energimyndigheten arbetat mycket med det senaste året. För elregistrets vidkommande skulle en specifik registerlag vara välkommen och fullt tillräcklig, särskilt om den kan formuleras utan att behöva specificera alla enskilda variabler. Fördelen med separata registerlagar är att de kan ändras utan att behöva ta hänsyn till den generella lag som utredaren föreslår.

Förslag om utveckling av digital infrastruktur i offentlig sektor

Energimyndigheten tillstyrker i huvudsak förslaget att *inrätta ett nytt anslag i statsbudgeten för att utveckla nödvändiga grundkomponenter i en digital infrastruktur för offentlig sektor* (4.4.4). Myndigheten anser att det därutöver behövs en ökad tydlighet och transparens för att säkerställa användning och därmed nyttohemtagning. Myndigheten bedömer också att dialog behöver ske för att säkerställa att varje enskild myndighets tekniska och ekonomiska förutsättningar beaktas. Energimyndigheten tillstyrker förslaget om att tilldela Myndigheten för Digital Förvaltning medel för bidragsutbetalning till andra myndigheter för investeringar i digital infrastruktur och digitala lösningar.

Energimyndigheten tillstyrker vidare förslaget att *klassificera investeringar i digital infrastruktur som samhällsinvesteringar* (4.4.4). Myndigheten ser förslaget som nödvändigt för att möjliggöra ökad digitaliseringstakt.

Förslag om rapporteringskrav för myndigheter

Avseende administration i offentlig sektor tillstyrker Energimyndigheten bedömningen att generella rapporteringskrav i regleringsbrev och myndighetsuppdrag bör begränsas. Myndigheten bedömer att detta kan medföra tydliga förbättringar både vad gäller den s.k. perspektivträngseln⁹ och kostnadsutvecklingen för resurser som direkt kan kopplas till särskilda rapporteringskrav, liksom en övergripande effektivisering inom myndigheten.

Energimyndigheten avstyrker förslaget att *Statskontoret ska ges i uppdrag att gå igenom samtliga myndigheters regleringsbrev och föreslå utglesning av rapporteringsintervall för uppdrag och återrappporteringskrav* (14.3.2). Myndigheten bedömer att dialogen om myndighetens regleringsbrev främst bör

⁹ Många parallella mål/perspektiv utöver kärnverksamheten som driver administration och resurser samt belastar kärnverksamheten.

ske mellan myndigheten och ansvarigt departement för att uppnå en god helhetssyn över myndighetens uppdrag.

Förslag om offentlig upphandling

Energimyndigheten avstyrker förslaget att *införa ett system där upphandlande organisationers erfarenhet av olika leverantörer kan registreras för att användas som grund för tilldelning av kontrakt i andra upphandlingar (15.3.1).*

Myndigheten kan inte se hur en erfarenhetsbank med objektiva och validerade data skulle kunna etableras utan avsevärda kostnader och betydande resursinsatser som överstiger nyttan. Utan validerade data bedöms risken vara att en sådan erfarenhetsbank får motsatt effekt om myndigheter fäster alltför stor vikt vid en sådan under upphandling och utvärdering, vilket kan leda till att avtal sluts som inte är för myndighetens bästa.

Sammanfattningsvis är Energimyndigheten över lag positiv till utredningens inriktning i förvaltningsfrågor och tillstyrker flera av de föreslagna åtgärderna, särskilt avseende investeringar i digital infrastruktur, samordning via Myndigheten för Digital Förvaltning samt minskad administrativ börda. Samtidigt betonar myndigheten vikten av tydlighet och transparens, beaktande av myndigheternas skiftande förutsättningar och nödvändiga krav på datakvalitet och proportionalitet i upphandlingsrelaterade reformer.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Caroline Asserup. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit avdelningschefen Gustav Ebenå, chefsjuristen Rikard Janson samt enhetschefen Mathias Normand. Föredragande har varit handläggare Cristofer Remar.

Caroline Asserup

Cristofer Remar